

A TENGERI KAGYLÓ (III.)

Második rész

TOLNAI OTTÓ

Otthon, bátyám mintha megérezte volna, hogy valami komoly ügyben utazok, elvégezte a ház körüli munkát helyettem is, már vizet is hordott, pedig nagymosás előtt álltak ómamáék. Alig bírtam átkecmeregni a gyerekágy rácsain. Az első napsugár a kagylóba dőött, s csak azután foglalta el munkahelyét, mármint kezdett forogni, mint a nagy fekete óra hiányzó mutatója. Egzaktul tudtam, a fénycsík hogyan közeledik az agyag felé, tudtam, a nagy fekete órán ellenőriztem, mikor érinti meg Nusikát, jöllehet Tihamér még nem választgatta szét, előbb csak mechanikusan, mint a kezén, a spaklival lába ujjait. Ám a fénycsík, ezt majd Tihamérnak is megemlítem, nagyujját, amely egyáltalán nem volt olyan nagy, egy pillanat, s elválasztja a második ujjától, igen ez valami olyasmi lesz, mint amit bátyám tankönyvében olvastam, a hajnal rózsás ujjáról, noha gyakran az történt, megfigyeltem, hogy Tihamér részletesen kidolgozott valamit, majd örökre visszanyomta a nyers, formátlan anyagba, s különösmód, az a valami, az a precízen kidolgozott detalle, mintha végig jelezni tudott volna az agyagból. Az igazság az, valami lényeges változás történt a tengeri kagylóhoz való viszonyomban. Rá se mertem pillantani. Fogalmam sem volt, miről lehet szó. Mindenesetre megszűnt valami távoli, hideg tárgynak lenni. Valamiféleképpen tőle is menekültem, ahogy átugrottam a rácson. Mire leértem a pagodába, Tihamér már ott piszogott. A köcsögök közül egyedül Szatyor bukkant fel a puszpánglabirintusban, fogalmam sem volt, mi a fenét kereshetett éppen ott. Leültem a rozoga, beszakadt tonettszékre. Tihamér a sze-

mével bajlódott. Különös, éppen úgy, letakarva arcát, mint szemoperációk alkalmával teszik az orvosok. Fogpiszkálót szúrt a pupillába, majd makkalapot nyomott rá. Üveggolyóra lesz majd szükség, szólt hátra. Intettem Szatyornak, kotorja ki feneketlen zsebeit. Kezd hasonlítani, érzed?!, mondta Szatyor, örülve, hogy csak mi látjuk, egyedül csak mi vagyunk a tanúi a szemoperációnak. Kezd, mondtam, noha nem tudtam, Szatyor kire is gondol valójában, Nusira vagy a gipsz cigánylányra ott a csoport közepén. Tihamér mintha csak megérezte volna a feladat kettős-ségét, mármint hogy mi valójában a meztelen Nusit akarjuk nézni, jóllehet ugyanakkor a gipsz cigánylány misztériumát akarjuk megisméltetni vele. Mármint hogy hideg is legyen az agyag, meg forró is. Ravaszán hol az egyik, hol a másik irányba mozdult. Előkerült Köcsög és Piusz is, aki tegnap két gölt is lőtt a henteseknek. Józsika árnyéka volt magának. Firó és Lötyöge úgy lépett be, mint két bőrkabátos végrehajtó. Észre sem vettük, hogyan termett közöttünk Nusi. Cigaretta volt a kezében, ezek szerint nincs kizárva, hogy dr. Csathótól jött, aki különben, igaz, ezt majd később fogom megtudni, meglátni, naplójában, furcsa mondatai közé illesztve, többször leskiccelte volt Nusit, le pőrén is sajnos. Zöld ruhája volt rajta, amelyet kissé talán nehezebb lett volna levetni, tehát egyértelmű volt, többé már nem fog meztelenkedni nekünk, hülye köcsögöknek, zöld ruhája, amelynek színét mi a salátához hasonlítottunk, Orbán pedig a jadeithez. Mi az, hogy jadeit, kérdeztem volt bátyámat? Meleg selyem kő, mondta elmélázva. A gyöngyház és az opál között, tette hozzá, ugyanis tudta ezeket az anyagokat, már abszolváltam valamiféleképpen, ugyanis Margaréta és tanító nénim cipője szarát is opálgombok fogták össze. Ez lennék én?!, kacagott fel immár bizonyos távolságot tartva. És éppen ez a kis távolság mutatta meg számunkra az előző nap hihetetlen állapotát, amikor valamiféleképpen mindannyian az agyagban voltunk nyakig, illetve a rianásként megpat-tanó tükörlapon. Tihamérnak már nem volt szüksége rá, jóllehet az orra hegyét benyomta kissé, s a szeme alá is odahúzta az éjszaka kapott árnyat. Látszott, csak a pénzért ugrott be. Köcsög egy bélyeges stanic-liban a kezébe csúsztatta. Üdvözöld az öregedet, mondta barackot nyomva fejére. Még jó, hogy nem maszatolta el a bajuszát, ami tegnap óta különben is már jócskán kifakult. S akkor, szerencsére, mert később én csak erre emlékeztem, s nem a kifizetésre, Köcsög, túlnöve rajtunk,

hiszen talán ez volt egyetlen felnőtt, nagyvonalúnak mondható gesztusunk, persze még most sem látom igazán az első napot, nem is láthatom talán soha, valójában én sem álltam sokkal jobban a sarat (itt is szó szerint!), mint Józsika, mikor egyszer elmeséltem bátyámnak a pagodában történeteket, már mind a ketten gyerekes szülők voltunk, talán éppen gyerekeink szenvedték hasonló pagodai élményeiket, csak annyit mondott, hogy el kellett volna hívnunk a szeánszra Vak Vigh Tibikét, Tihamérnak is sokat segített volna, ahogyan később a szikes Járás, a vak avagy az éppen virágzó szik festésében sosem is nélkülözötte, csak Tibike tudott volna szavakat találni, egyedül csak ő, hiszen nekünk nem volt szükség szavakra, mi láttuk – láttuk, amit láttunk, szavakra csak Orbánnak lesz szüksége később, amikor írogatni kezd, de hát tudod, Orbán még Belgrádból, Pestről hazajárva is mennyit üldögélt a Tiszaparton, a Járás közepén Vak Vigh Tibikével, akkor Köcsög, mintha csak zavarában dugta volna vissza zsebbe a kezét, egy teljesen új, szinte kecsesnek mondható mozdulattal, igen, kecsesnek a mi töménytelen sutaságunk közepette (olykor arra gondoltam, városkánk össz suta mozdulatát váltotta, tisztította meg Párizsban és Tokióban, Berlinben és Pétervárott Nagy József, de nemcsak a mieinket, hanem szüleink, nagyszüleink suta mozdulatait is mind egytől egyig, s amikor ezt megemlítettem neki, szó nélkül rábólintott, majd hozzátette, igen már Marceau-nál is egyértelművé lett számomra, noha nála a leglíraibb francia alapmetaforákon dolgoztunk volt, akkor még arról is beszéltem Nagy Józsefnek, hogy én valahogy úgy látom, Szeles Mónika is ugyanezeket a sutaságokon dolgozott, ismét bekeményítve azokat az általa letisztított, majdhogynem kecsessé tett mozdulatokat, nagyokat kiáltva, jajgatva minden egyes ütésnél), egy drága, rubintköves kalaptűt adott át neki (akár át is dőlhette volna vele a szívét, kommentálta ezt a jelenetet egészen más látószögből Firó). Azonnal, ahogy megcsillant kissé, felismertem, az amatőr színház öltözőjéből lopta, a Csárdáskirálynőt rendező ügyvéd feleség kölcsönözötte volt az együttesnek. Nusit is megérintette Köcsög gesztusa. Megbökte kicsit, mondta Firó. Hiszen akárhogy is, de bajos lett volna szimpla lelépése a pénzzel. Így viszont majdhogynem olyan volt a távozása, mint az érkezése. Kiszállt a már általam említett bábból, noha én éppenhogy valami egészen másra szerettem volna utalni a bábbal, hüvellyel pontosabban.

Tihamér még egyszer bedugta a spongyát (apám hozta volt az Adriáról) Nusi hóna alá, kézfejevel érintgette hasát, végighúzta tenyerét a nyakán, s megelégedve állapította meg, hogy annak az első gesztusnak, mármint az agyag fojtogatásának a nyoma szépen áttűnt a gégecső gyűrűvé. Ismét váratlanul emelte fel a kezeit, hagyta kihulljanak belőle a szerszámok, foggpszikálók, ki a spongya, látszott most már egyértelműen megadja magát. Vele is elszámolt Köcsög. A vizes zsákokat már mi terítettük Nusikára. Egyértelmű volt, immár a mi tulajdonunk, ha akarunk vele kezdeni valamit, mondta Tihamér, forduljunk a szintén magyarkanizsai születésű Almási Gábor bácsihoz, az ismert szabadkai szobrászhoz, aki Lisztet, Petőfit, Beethovent és dr. Kosztolányi Árpád bátyját, Kosztolányi Dezsőt is megformálta, ő relatíve olcsón kiönti, akár bronzból is kiönteti nekünk Nusikát, különben, tette akkor hozzá, ez még az alkudozás időszakában hangzott el, kíváncsi is lennék Gabi bácsi véleményére. (Későbbi élete folyamán csak egyszer hallottam Tihamért Nusikáról szólni, nem nagy dobás volt, mondta, de később egy-két dolgot kamatoztattam belőle a suliban.) Vigyázva toltuk a létra alá, nehogy valaki fel találja fedezni. Mielőtt szétszéledtünk volna, a Tiszán már úgy üdvözöltük egymást, mint akik régóta nem találkoztak, a lakat felrakása közben Köcsög felém mutatott a fejével, a Töfe majd holnap lecsereéli a zsákokat. Mondanom sem kell, lám, kezdek belejönni a mesébe, épp akkor, amikor végképp elhomályosul a nagytyűkör is, mert azt hittem elhomályosult, közben nem vettem észre, mással, a Nusikából kimaradt kékagyaggal voltam elfoglalva éppen, Firó és Lötyöge megfordították a tükröt, ami különben az egyetlen fényforrásként is szolgált, összegyűjtötte a sok kis résen, lyukon beszüremelő semmis fénypásmákat, mondanom sem kell, mekkora megterhelést jelentett számomra ez a feladat, illetve hát az, hogy rám hagyták az egészet, az egész pagodát, az egész Nusikát, rám, úgy nyersen, nedvesen, vizesen, mintha a fajanszból vagy a Tiszából lépett volna éppen ki, rám úgy anyaszült meztelen. Először történt meg velem, hogy a Tiszára menet előtt bemászok rácsos ágyamba. A kagyló nem változott. Noha félszeg pillantásom alatt is regisztrálni tudtam, szinte kibuggyan, ki a vér, avagy a benseje, kibuggyan, kitüremlik szinte grimaszra görbülő nagy ajkán. Csak most vettem észre, hogy a kis csipkealátét és a fekete óra mennyre bele vannak bonyolódva a dologba. Külön-külön tudtam erről, de most min-

den felfokozódott valamiféleképpen, még a kredenc üvegsarka is valami furcsa fényt kapott az égtől, talán csak nem vihar készül, ijedtem meg. Lenn a Tiszán arról beszéltek, a halászok szerint egy-két nap, és virágozni kezd a Tisza. Ó, ne!, kiáltottam, még ne! Másnap már hajnalban leszaladtam a Tiszára, mert a virágzásból azért nem tudtam volna kimaradni, az ilyen dolgok nem tőlünk függték, ki voltunk szolgáltatva, de még egy előőrs sem mutatkozott a csillogó felszínen. Aztán hazaszaladtam ismét. Mi a fenét cikázol, nézett fel rám ponyvaregénye fölött a bátyám. Lehet, gondoltam, jobb lesz, ha én is inkább az idegenlégióban gondolkodom, mint bátyám barátai, mint hogy a bodobácsokat figyelem, a Tisza virágzását várom. Egy üres zacskót kerítettem a kamrában, és lekaptam a tengeri kagylót. Ezt csak most, fél évszázad múltán tudom ilyen egyszerű mozdulatnak látni, hiszen akkor fogalmam sem volt, mit teszek, azon morfondíroztam, hogy anyám mákos zacskóját kaptam fel valójában, de azt, hogy mit is dugtam bele, nemcsak bátyám és Margaréta, édesanyám és ómama elől kellett titkolnom, hanem mindenekelőtt magam elől.

A zsúfolt piacon láttam, a piócás ember és az árvalányhajjas asszony (Fanni) asztala körül szinte tülekednek, ha üres nap lett volna, én is ott tátom a számat, de én rohantam árkon-bokron át, le a Ligetbe, boldogan, ám vacogva is a félelemtől ugyanakkor. Futás közben volt pillanat, amikor éreztem, mit is szorongatok, mit viszek, mivel is rohanok tulajdonképpen. Éreztem az ABBÁZIÁ-t, noha az a következő pillanatban lázas agyamban már a TRITON-ná nőtt, elfoglalva az egész ligetet, jóllehet a Vigadó a teraszába nőtt platánnal emlékeztetett is hajóra, nem is csak emlékeztetett, hiszen a Koncz ügyvéd társasága ott tartotta a matrózavatókat, amelyek valójában a rum végtelen nyakalásából állottak, s mondanom sem kell, engem is ott, a Vigadó teraszán avatnak majd matrózzá, hogy hajnalban egy nagy asztalterítőbe (vitorlába) tekerve vigyenek, akárha egy matróztemetésen, haza. A hátsó ablakon másztam be, mert a Vigadó teraszán már kávézott valaki. Megálltam a vak, valójában fekete óránkat idéző tükör előtt. Lábam mellé csúsztattam a mákos zacskót. Egy-egy lilaszürke mákszemet különben már futás közben is éreztem ujjaim között. A mák megóvja, ha netán elejtem, gondoltam, ha egyáltalán tudtam gondolni valamire. Lázas voltam, félrebeszéltem inkább. Lehet, jobban teszem, ha dr.

Kosztolányihoz futok, s nem le a ligetbe. Befutok hozzá soron kívül. És elébe öntöm a sárgavászon zacskó tartalmát. Gyógyítson meg, mondván, legalábbis valami hasonlót motyogva, hiszen különben is megtörtént, hogy édesanyám éppen ilyentájt, a Tisza virágzásakor, íratott velem valami porokat.

Vigyázva, meg ne sérüljön a feje, előhúztam a létra alól Nusit. Leszedtem róla a már jócskán száraz zsákokat. Éreztem, már a zsákokon éreztem, milyen magas hőfoka van a testének. Verejtékezett. Le akartam törölni tenyeremmel, s azt kellett látnom, magától tenyerembe csúszott, tenyeremben tartom a mellét. Istenem, mikor varázsolta rá a bimbót Tihamér. A bimbót, amely a másik neuralgikus pont volt. Noha afféle varázlónak tudtam Tihamért, látnom kellett, a tompor kérdésén (Piusz kifejezése, ő csak tomporról volt hajlandó beszélni, ahogy viszont Szatyor szügyről, Emil pedig ágyékról) kérdésén valamiféleképpen átsiklott, a tomport, ahogy ma mondanánk, tulajdonképpen elmanipulálta, pedig hát, ahogy később Tódor eltűnődött, a tompor, illetve az ő szóhasználata szerint az ágyék, még csak lankás tájéka, torkolatvidéke, deltája a dolognak. Vagy ez már magától nőtt?! Lehetséges, gondoltam. Élő hús volt, noha már pontosan emlékeztem, hogyan is próbálkozott elérni a mellbimbóra annyira jellegzetes szederjes hatást. A makk kalapjának külső mintázatát nyomatta rá. Ám mintha úgy tűnt volna, nincs egészen megelégedve az eredménnyel. Viszont most ott sötétlett rezegve szinte. Az állványra kapaszkodva, félve próbáltam magamhoz ölelni, miközben bal kezemmel lenyúltam a zacskóért, keresgéltem, megtaláltam, s kiemeltem belőle a kagylót, majd áttettem a jobb kezembe, most a bal kezemmel ölelve át a vállát, majd medencecsontját, amit hiába igazgatott Tihamér, egyértelmű volt, hiányzik belőle valami, már az armatúra alsó részének elkészítésével baj volt (eredetileg egy tányérszerű traktorülést akart beépíteni oda), éreztem a nagy kagyló súlyát, éreztem formáját, miközben lassan emelni kezdtem, kicsit fordítottam rajta, emeltem, mind súlyosabb lett, de ugyanakkor anyaga mind előbb, selymesebb, éreztem a következő pillanatban a kagyló domború része a puha, lucskos, mert oda kissé több víz gyűlt a zsákokról, tomporhoz ér, s az jó neki, máris jó neki, máris jó nekem, bal kezem, noha mind jobban szorítottam a derekát, éreztem, orrom belefúródik, csak most nyeri majd el igazi, ügyetlenül elkötött spirálformáját, mesélte, egyszer

beszélgetett erről bábájával, mármint hogy miért is éppen így kötötte el, orrom belefúródik a köldökébe, bal kezem csúszni kezd, mintha ugyanakkor védekezne is, akarná is, meg nem is, én is, ő is, s akkor jobb kezemben valami lökés indult, a szívem külön vért pumpálhatott oda, noha különben eszeveszetten pumpált, mindenem dagadt, dagadtam, mint valamelyik nap Szatyor a platánfa tövében, dagadt szinte a platán ivoroszlopává, hogy szépen fejezzem ki magam, dagadtam, s akkor kezem még jobban rágörcsölve a kagylóra, elkezdte nyomni fel a nyers tomporba, nyomni be a lába közé, Nusika lába közé a nagy tengeri kagylót, az ABBÁZIÁ-t, akárha valami csodás folyótorkolathoz ért volna a TRITON, nyomni be neki, saját pináját, saját pinájával ajándékozva meg, jöllehet éppen saját pinájával erőszakolva meg, nyomtam föl neki, erősen, durván, de vigyázva is ugyanakkor, nehogy deformálódjon, nem deformálódott, mind egyértelműbb lett, ez hiányzott, ez a csodálatos gyöngyház ajak, amelyből máris csorogni kezdett a zsákból gyűlt víz, a mínium, mert akkor kezemre pillantva azt láttam, a nagy míniumos száj épp bekapja, elnyeli kézfejem, egyszer nagyon összekentem magam az egyik sleppen míniummal, s ahogy hazaértem, édesanyám elájult, azt hitte, mindenütt vérzem, de még mindig nyomtam fel, nyomtam, majd éreztem, felynomtam, a helyére került, még öleltem, de már végigsimítottam tenyeremmel a lába közét, amely immár teljes ágyékká lett – és ott volt, ott a helyén, és belebukott ismét a kézfejem, vigyázva kihúztam, s csak akkor engedtem el kissé bal kezemmel is, csak akkor pillantottam először az arcára, Nusi szemébe, és megdöbbenve láttam, boldog, kissé kimerült ő is, de valami mosoly jelent meg az arcán, mint a beért gyümölcsnek, mielőtt a homokba zuhan, mosoly, amit Tihamér képtelen volt reá varázsolni, hiába művészkedett a spongyával, hiába magarázta, igazi mosolyt csak mediterrán spongyával lehet elérni. Lefeküdtem a padlóra. Talán én is elájultam, mint Józsika. Vagy csak hunytam, aludtam egy kicsit. Amikor kinyitottam a szemem, láttam az agyag kissé rácsúszott, rácsukódott, még jobban magába fogadta, helyére illesztette, egyáltalán nem értettem, miért gondoltam volt tengeri kagylónak. Hiszen. Lám. Istenem, mennyit kutattam a deltákat (a Po és a Rhone, de legtöbbit persze a Neretva deltáját, hiszen ahogyan Michaux mondaná, aki egy deltát ismer, az ismeri mind a deltákat), mennyit álldogáltam azon a bizonyos ponton, ahol az édes és a sós egy harmadik

ízzé lesz, ahogy egy öreg halász (a kalózkodó és a pákászok valami keveréke valójában) mondta nekem, ha volna teste, az Isten testének, ő úgy mondta, húsának lenne ilyen íze, az az öreg megérezte, mit kutatok, mondta, maradjak vele ott benn legalább addig, hogy egyszer-kétszer körbeforduljanak az évszakok.

Amikor kissé összeszedtem magam, gyorsan a dézsába mártogattam a zsákokat és vigyázva, a zsákokon keresztül, akárha érzelmes, sosem is érzelmesebb, búcsút véve, ismét magamhoz ölelve, szépen bebugyoláltam Nusit. Otthon átmásztam a rácson. A hatalmas csontszín keredencből csak a fekete, mutató nélküli óra ragyogását láttam. Elsötétült minden. Amikor kinyitottam a szemem, dr. Kosztolányi nagy, szemüveges arcát láttam felettem. Észhez tért, mondta. Bátyám a fászládán kuporgott, nem értette, hogyan történhetett velem a tudta nélkül ilyen nagy dolog, jóllehet fogalma sem volt, mi is lehet az a nagy dolog valójában, mi, amitől elájultam, ugyanis közben, ahogy hazaérve a rácson át bemásztam az ágyba, a nagy fekete órát közelebb mozdítottam, ne tűnjön fel a kagyló hiánya. Másnap vagy harmadnap, hiszen nem csak az órákat, a napokat sem mutatta a nagy fekete óra, más időszámítás volt az, a gyermekkor időszámítása, mondanám most, kint ültem a lépcsőn, az eperfa alatt, ómama nagy lapos kosaraiban száradt az alma, a pék épp szedte ki a kemencéből a kenyeret, beláttam izzó száján, amikor nagy zajjal kitárták a nagykaput (annyiszor vasalták, pontosan úgy nézett ki, mint egy várkapu), berohantak udvarunkba a köcsögök. Valami nagy baj lehetett, ha ennyire nyíltan mozogtak. Mit csináltál?!, üvöltötték kórusban. Fíró talán arcomba is csapott volna, ha bátyám, hóna alatt a hegedűtokkal, meg nem jelenik az ajtóban. Mi van, köcsögök?! Mi bolydított így fel benneteket? Estére tánkra játszunk a Sokol otthonban, hátulról beengedlek benneteket, láttam valami vendéglányokat a Szalkaiéknál, talán Leona is eljön. A Vili boy meg az Öcsi is játszik, a Bata Zoli zongorázik. A gyerekek tátott szájjal hallgatták. Mintha egy pillanatra el is felejtették volna, miért jöttek nehéz trappban. Mindenesetre maradt annyi időm, hogy megkérdezzem, mi történt?! Nem lehettem teljesen meggyőző, ugyanis azt hittem, a tengeri kagyló miatt háborodtak fel annyira, a kagyló feldugása miatt, azért mert egyértelmű lett számukra, szeretkeztem Nusikával, az enyém volt, hiszen nem tüntettem el ölelésem nyomait, gondoltam, majd a vizes zsákok

rendbe hozzák, kisimítják valamennyire bőrét. Firó és Lötyöge Piusznak bizonygatták, ők már tegnapelőtt látták, gennyesen viselkedem. És hát mindig is tudták, gatyakarakter vagyok. Lehet, jobban deformáltam, mint gondoltam, jobban szétnyomtam a tomporát, elcsúfítottam ágyékát, hiszen Tihamér, már-már hangosan akartam érvelni, szinte semmisre vékonyította, hiszen azt ti is láttátok, a tompora befejezetlen maradt, az sincs kizárva, közben az arcát is szétnyomtam, hiszen még jócskán nyers volt, valami ilyesmiről lehet szó, ugyanis Tihamér is ott állt közöttük. Nem érdekelte a dolog különösebben, de azt azért megnézte volna, hogyan fest kiszáradva, arra kíváncsi lett volna, mit szól hozzá Almási Gabi bácsi, akit felénk a plasztika ügyeiben egyedül mérvadónak tekintett. Aztán, sejteni kezdtem, nagyobb baj történhetett. Gyerünk, mondtam. Futás közben már sikerült kivennem szavaikból, hogy valaki behatolt a pagodába, a lakat másképpen volt visszarakva. Nem akartam hinni a szememnek.

Valaki behatolt, és szétverte. Szét a szobrot. Szét Nusikát. Szét cincálta még az armatúrát is. Azonnal látták, Tihamér legalábbis azonnal látta, nem én voltam a tettes, sőt azt is látta, jobban érintett a látvány, mint a többieket, akik, legalábbis az én szememben, ahogyan én az övékében, mind gyanúsak voltak. Térdre estem, úgy keresgéltem az agyagcafatok között. Mindegyiken megéreztem, melyik testrészekből lettek letépve, kimarva. Aztán csak ültem ott a dohos padlón. Tihamér megsajnál. Másodszorra igazibb lesz, az egyik kulcscontra sehogyan sem tudtam bőrt húzni, a medencecsontot sem sikerült helyretolnom, te is mondtad, az orra túl fitos volt még mindig. A kontrapozsttal sem hiszem, hogy el lett volna ragadtatva Gabi bácsi. Mintha szorított volna valamit a lába között, pedig láttad, hányszor megkíséreltem jobban szétfeszíteni. A többiek kisomfordáltak. Az agyagcafatok között turkáltam, tapogattam, a kagylót kerestem, de sehol sem találtam. A tettes magával vitte ABBÁZIÁ-t. Egyedül maradtam. Akkor, magam sem tudom, miért pillantottam oda, talán egy fénypászma vezette tekintetem, a pagoda egyik sarkában megpillantottam Nusika kézfejét. Talán már az első ütés – akkor már mindinkább a béna parkőrre gyanakodtam – elröpítette. Gyorsan begöngyöltem egy vizes zsákdarabba, és felsiettem vele a létrán. Bedugtam a kis kopasz denevérek közé.

Másnap már hajnalban jelentették, fölbukkantak az első kérészek. Bátyámmal együtt vágattunk a Tiszára. Mégiscsak ez volt az év legnagyobb eseménye. A virágzásba vetettük magunkat, majd felmentünk Martonos alá, hogy a Majomsziget orráról indulhassunk majd, ahogy gyöngülni kezd a nap. És Potyemmal, aki hála istennek nem tartozott a köcsögök közé, a köcsögökhöz én azért kapcsolódtam még, mert a Jézus Szíve utcájában (az vezetett az állomásra) lakva, ők voltak a régi barátaim, de aztán már jó ideje inkább a főutcaiakhoz, illetve a Tiszapartiakhoz, kőrösiekhez tartoztam, a Fejetlen Szent Jánosnál volt a gyülekezőhelyünk, a Firenze nevű, ideális töltésköz volt a foci pályánk, belemerültünk a viharzó virágzásba. A semmis viráglények mindössze néhány óra alatt lejátszódó násztáncában (Eros) és halálában (Thanatos) gyönyörködve egyszer csak egyértelmű lett számomra, mert kezdetben még volt némi dilemmám, valójában nem is dilemma volt az, nem akartam átengedni neki Nusikát, egyértelmű lett, a béna parkőr volt a tettes, láttam a nyomokon, láttam szinte, ahogy ott fetrengett rajta, előbb talán leshette szeretkezésemet Nusikával (valahonnan leshette már Tihamér munkáját, illetve hát éppen ő lehetett az egyetlen, aki nem Tihamér munkáját, nem a tükörképet bámulta), láttam, egyértelmű volt, még a szagát is éreztem, egyszer meglestem ugyanis, ahogyan az egyik masszörnő fürdette forradásokkal teli testét, s közben, noha teljesen csenevész, béna alsótesttel, szinte férfitag nélkül, végül mégis durván szeretkeztek, igaz mintha a nő dobálta, verte, szadizta volna, miközben szajkómadara a Talpra magyart szavalta, mindig előlről, mint egy fennakadt gramofon. Később, amikor elmeséltem, mit láttam, Tódor azt mondta, hogy az ő apja ismerte volt a béna parkőrt már előbből, tudta történetét, legalábbis az egyiket, mert mintha több lett volna neki (Orbán szerint mindenkinek több története van, noha akadnak emberek egyetlen történettel, de azok, alighogy végigmesélik magukat, tulajdonképpen be is fejezik földi pályájukat), mármint hogy fődémjavítóként dolgozott a háború utáni Budapesten. És leesett. Alázuhant. Tódor apjának részletesen, ahogy múlt az idő, sakkozás közben, mert sakkal kínozták végtelen egymást, mind részletesebben mesélte a zuhanást, mit látott Budapestből, mármint a panorámájából (akkor hallottunk először a Margitszigetről, a Szabadság-szoborról), mit az épület lakásai- ban, az egyik öreg borotválkozás után ott találta felejteni az ablakpár-

kányon a mosatlan kést, és a tonnás satrafa üvöltözni kezdett rá, Már megint itt hagytad a borotvát!, fennállt a veszély, a jégeres kis öreg, utolsó fellobbanásában még, átvágja a vén satrafa torkát, de a béna parkőrnek repülnie kellett tovább, a másik szobában gyerekek dominóztak szépen, Dupla nulla!, kiáltott fel az egyik, a harmadikban megint egy satrafa tátogott, szívta valójában a lánya vérért, azt ismételve, minden bizonnyal a lány új udvarlójáról lehetett szó, Nem látod, hogy ennek a szerencsétlennek még a válla is korpás?!, a negyedik szobában, akárha egy aranszobor körül gyűlt össze a társaság, szekta talán, az ötödikben kifutott épp a tej, és noha többen kiabáltak a környező szobákból, mármint, hogy Kifutott a tej!, de mégsem volt, aki levegye, a hatodikon, az évek folyamán a béna parkőr, Tódor apja és mi is összevissza kevertük az emeleteket, annál is inkább, mivel már előbb, mástól is hallottunk valamit fedémfedő múltjáról, alázuhanásáról (később magam is nyomoztam ebben az ügyben) talán tízezeletes lehetett a ház, a hatodikon pedig egy meztelen párt látott, igen, egy meztelen párt mozogni, ütemesen, az asztalon lévő tányérok, poharak is átvették ezt a mind pokolibb ütemet, mintha valami nagy gép rázta volna őket ütemesen alulról, üzekedtek, ezt a kifejezést használta volt a béna parkőr, üzekedtek éppen, s ő, zuhanás közben, szinte megállt egy pillanatra az ablak előtt, Tódor szerint, valójában az történhetett, hogy leskelődött, leste a szeretkező, meztelen párt, mind mélyebbre hajolt, és leszakadt vele a horganyozott szörnyben végződő csatorna, az a horganyozott pléhszörny állítólag végig a kezében volt, akik látták, mert lehettek ablakok, amelyekből pedig őt látták, ahogyan repül a horganyozott pléhszörny hátán, de hát ő úgy mesélte Mengyi apjának, hogy szinte megállt egy pillanatra az ablak előtt, megvárta, hogy csúcsra érjenek, ahogy ő mondta, jóllehet ő éppen a csúcsról zuhant, szerencséjére avagy szerencsétlenségére, erről sosem nyilatkozott, mivel megmaradt nagy kéjencnek, mivel számára sosem is szűnt meg az a jelenet, az a fokozódó ütemű jelenet ott a csúcson, akkor mégis inkább szerencséjére, nagy szerencséjére egy cukrászmester ostyalap rakományára.

A folytatást nem tudnám elmesélni, nem még ilyen formában sem, mert azt sem tudom, volt-e folytatás, hiszen Nusika már szinte másnap eltűnt, talán éppen a mi pénzünkön utazott el, többször kiszaladtam a

vasútállomásra, de ott csak a Palacsintás Gyurát találtam, akiből semmit sem tudtam kiszedni, várta kitartóan a palacsintaszállítmányt, amit már megint beígért, most Óbecse irányából, valaki neki (hol Óbecse, hol Szabadka irányából kellett érkeznie annak a bizonyos palacsintás szerelvénynek), amikor falhoz szorítottam, Nusi nevét kiabálva a fülébe, nyáladzva felröhögött, Nus! Nus! nyűszítette, s számbárbögetőjét kezdte markolászni, meg egyszer a Lábatlan Baráthot csomagként (nagy UN-RA-dobozban lihegett) feladó Vak Vigh Tibikét találtam a peronon, aki igaz, gyors alkémikusi elemzéssel, kimutatta a három-négy felszálló utas kénes, csodafürdői illata között, Nusika, noha indulás előtt ő is volt a fürdőben, mint dr. Csathó naplójából később kikerestem, nála is megfordult (*Megadtam a kis kreol szépségnek a búcsúlövést, meg előlről és hátulról is, meg a díszortüzet pontosabban. Jó utat angyalom, adio! Adio mare!*), kimutatta összetéveszthetetlen illatát, de az is lehet, néhány napig még ott volt, vagy Törökkanizsán élő mostohaapjához látogatott előbb, és csak majd később utazik el valahová, illetve hát minden jel szerint a tengerre, de ha a tengerre, már nem Niggri után, habár az sincs kizárva, valamiféle kapcsolatuk később is maradhatott, sőt lehet, a valós történetben felcsempészte a TRITON-ra, s valahol, Dél-Amerikában tette ki, és valójában ott látogatja, ott talán még a mai napig is, noha ma már nem a TRITON-on, hanem utasszállítón, sétahajón netán, igen, folytatás valójában nincs, mert aztán hirtelen szétesett a köcsögök társasága, bandája, s képtelen voltam meséiket, a mendemondákat összefogni, noha iskolakirándulások, nyaralások alkalmával mind-egyikük látni vélte Nusikát, Piusz integetett neki, Szatyor, tökrészezen állítólag meg is kúrta, noha már nem volt a régi, anyjára hasonlított, akit kuglisok abriktoltak a Mányi kocsmá udvarában hátul, Józsika egy hétig nála lakott Makarskán, noha Firó ugyanakkor Susakon látta, Lötyöge szerint végig Dubrovnikban élt, haláláig, Tódor szerint viszont egy budvai cérna politikus felesége lett Nusika, valaki látta az egyik filmhíradóban a cérna elnök fogadásán, és mit sem változott, sőt, mintha szebben ragyogott volna, mint valaha is, Bicskei Ottó pedig majd arról mesél nekem Vela Lukán, hogy Abbáziában egymás mellett volt hullámos alumíniummal vont, izzó kulipintyójuk, jóllehet Ottó nem volt köcsög, majd száz évvel volt idősebb nálunk, de az igazság az, engem nem az ő jellegzetes habe dumájuk érdekelt, tudtam, abban szülőváro-

som utolérhetetlen, más, kevésbé érzékeny témában hallgatni is tudom őket végtelen, hanem T. Orbáné, az ő folytatása, ugyanis, mint próbáltam utalni rá, neki mintha lett volna köze Nusikához, nemcsak hogy lehetett köze, hiszen a Kornátokon akkor valóban találkoztak, valóban meggyűrűzte gyerekkori, golyóhévelyből fűrészelt pecsétgyűrűjével, hanem, s a probléma éppen ebben rejlik, T. Orbán pontosan, ijesztően pontosan tudta az én viszonyom mibenlétét, az én viszonyom fájdalmas jelenidejűségét, a különös az volt mégis az ő magatartásában, hogy sosem írta le Nusika nevét, sosem engedte, hogy nekilássak kivallatásának, úgy érezte, s ezt mintha említette is volna valakinek, elintézte, befejezte a dolgot, sőt, erre meg mintha valaki másnak utalt volna, valamiféleképpen csodálatát is kifejezte, amikor elküldte nekem Cézanne A fekete óra című csendéletének reprodukcióját, és nem sokkal utána, akárha az említett Baudelaire-könyv folytatásaként, Valéry kis könyvét, a *L'homme et la coquille*-t is. Olykor érteni is véltem Orbánt, bekereteztetem A fekete órát, valójában a nagy barokk, kárminajkú kagylót, majd szenvedélyes vallomást írtam róla, mármint arról, hogy ez a kép egy egészen más, sokkal de sokkal nagyobb, jóllehet nagyobb már nemigen lehetett, mint amennyire felértékelődött Fülep és Rilke írásai-ban, akik szinte ugyanazokon a napokon álldogáltak a Cézanne-képek előtt 1906–7-ben, Párizsban, a Salonban, illetve névrokonom Charles de Tolnay kis, korai könyvében, egy egészen más, sokkal de sokkal nagyobb, súlyosabb, monumentálisabb festővé, ugyanis A fekete órától Cézanne visszafelé mozgott, visszafelé mint az egész századvég, s az egész következő század, valójában, ezt be kellene vallanunk, az októberi forradalom felé, majd pedig attól el, de hát ez az egész oda-vissza tulajdonképpen semmi, az egész század tehát semmisnek bizonyult, hogy a mi épp megkezdett századunkról, ezredünkéről ne is beszéljünk, mert arról nem is lehet beszélni, kivéve, ha a míniummal szemben, a fekete órát nem kátránytengernek látjuk, mert ugye, akárhogy tanulmányozzuk is életművét, A fekete óra súlyához, ambíciójához fogható monumentális kép már nem készül több, szinte felfoghatatlan a sok zsonglőrlabda (gyümölcs) és a barokk, nem is barokk, brutális triton-kagyló viszonya, illetve hát csakis úgy fogható fel, mint azt a képen látjuk, a kagyló és a citrom viszonyát, noha nincsenek is viszonyban, a brutális, formátlan forma a mutató nélküli fekete órával van viszonyba állítva, a citrom csak

a centrumpontot van hivatva jelölni, illetve a felezővonalat az aranyrá-mával egyetemben, érezni, hogy a mester beleütközött valamibe, érezni a földrengésnyi rázkódást, véleményem szerint e két formával át is törte a falat, ám a résen nem ment át, visszafordult, megijedt a két alakzattól, az Istenhez menekült, ha Fülepnek igaza van, hogy Cézanne-nak az az alma, ami a régi mestereknek (Giotto) az Isten, s végtelen morzsolta az olvasófüzér labdacsait, a modern, illetve avantgárd művészet végig-ment a cézanne-i úton, leellenőrizte, mondhatjuk, le a gömböt, a kúpot és a hengert, sőt Van Gogh vérző kávéháza, illetve majd Bacon Vérző talajon közlekedő Van Goghja (Van Gogh-sorozata) megismétlik a brutális kagylót és például fekete ernyőivel az órát is (sőt e dolgoknak, Artaud személyében, még értelmezője is akadt), szóval próbáltam járattani az eszem, hogy valamiféleképpen dialógusban maradjak Orbánnal, gondoltam, ha párbeszédet kezdek vele A fekete óráról, illetve a vér, a mínium szerepéről a modern festészetben, szóval idecsatolva Van Goghot és Bacon Van Gogh-sorozatát is, de még Njegosť is megemlítve például, aki vérrel hányva tele kis, Bécsből hozatott, mozarti (Mozart is nagy játékos volt) biliárdasztalát, amely, mondjuk így, a montenegrói parlament közepén állt, egyfajta értelmezését adta Van Gogh Éjjeli kávéházának s a többi, szóval nem akartam elengedni Orbánt, nem engedem el még ma sem, hiszen alig várom, hogy pontot tegyek a mondat végére, s már küldjem is neki kis emlékezőmet, kis memoáromat, amely, jól tudom, most sem nélkülözi a dilettantizmus határán való billegést, de azt a másik tulajdonságomat sem, amelytől szintén ódzko-dott Orbán, mármint hogy lírai nuszproduktumaimmal szét dúlom az agyát, amelyben, mármint ebben a kis emlékezésben, persze csupán egy kis plazmáját szerettem volna kivonni gyermekkorunknak, a kagyló (osztriga) bensejét, azt a Baudelaire-könyv emlegette spirituálisát, jól-lehet végül nekem sem maradt más a kezemben, mint a dolog héja, a kagyló, fizikája, illetve hát az Orbán küldte reprodukció, úgyhogy ha egyáltalán belepillant kéziratomba, s ha nem dobja el szó nélkül, meg-történhet, hogy ismét csak a Cézanne-csendélet reprodukciójával fog meglepni, mondván, egy jobb kivitelezésű másolatra akadt, mellesleg megemlítve, hogy az a tükröző tejszerű rózsaszín forma az órán, nézzem csak meg még egyszer, valójában már magában hordja az egész Moran-di-életművet, de az is lehet, leint, vissza tal névrokonom tanulmányá-

hoz, amelyben nemes felépítésűnek nevezi csendéletünket, vissza a tanulmány ama passzusához, amely valójában egyik meghatározója volt fiatalságunknak, kései mediterráneizmusunknak, amit Krleža harmadik komponensnek nevezett, vissza és szemben a brutálissal, szemben a kátránytengerrel, de ez számomra, aki rágörcsöltem a tengeri kagylóra, már fél győzelem lenne, hiszen akárhogy veszem is utalásait, ha kapcsolatban marad velem, mint az agyag és a tükör, Nusikát mutatjuk egymásnak: *A fontos a tiszta világoskékben átáztatottsága mindennek; az áttetsző leheletes kék, amely a karnátum gyümölcsízű anyagát nedvesen nyaldossa . . . A kék, amely már nem is levegő, hanem valami más, ennél több: félig folyadék, félig lég, s amelyben minden homogénné hasonul át. Nem emberek, nem fák, nem folyópart: valami nyárian csöndes és tiszta „őstermészet” ez, amelyben nem mocskolódt be még semmi, az anyagok még megóvták szüzességüket . . .*